

تأثیر واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی بر سلامت جامعه با نقش میانجی قاچاق و تقلبات

محمود آل بویه^۱، زهرا حاتمی^۲، نرجس نظری^۳، حسین رستگار^۴، بهروز اکبری آدرگانی^{۴*}، مولود علی نقی^۵

۱. دکتری تخصصی فارماکولوژی، مرکز تحقیقات آزمایشگاهی غذا و دارو، سازمان غذا و دارو، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران، ایران
۲. دکتری عمومی داروسازی، دانشکده داروسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی، تهران، ایران
۳. دکتری تخصصی فارماکولوژی، مرکز ملی تحقیقات حلال جمهوری اسلامی ایران، سازمان غذا و دارو، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران، ایران
۴. دکتری تخصصی آنالیز مواد غذایی و دارویی، مرکز تحقیقات سلامت آب، سازمان غذا و دارو، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران، ایران
۵. دکتری تخصصی شیمی معدنی، اداره کل امور فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی، سازمان غذا و دارو، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران، ایران

* نویسنده مسئول: بهروز اکبری آدرگانی، Email: b.akbari@fda.gov.ir

واژگان کلیدی	چکیده
واردات؛ فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی؛ قاچاق؛ تقلب؛ ارتقاء سلامت جامعه.	<p>زمینه و هدف: کیفیت فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی بر سلامت جامعه تأثیر زیادی دارد. اهداف پژوهش شامل تعیین اهمیت واردات فرآورده‌های آرایشی بهداشتی، اهمیت کنترل قاچاق و تقلبات، رابطه کنترل قاچاق و تقلبات با سطح سلامتی افراد و رابطه واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با کنترل قاچاق این محصولات، می‌باشد.</p> <p>روش‌شناسی: این تحقیق از نوع کاربردی بوده و به روش توصیفی-هم‌بستگی انجام شده است. جامعه آماری شامل مرتبین با محصولات آرایشی و بهداشتی بوده که ۳۸۴ نفر در سال ۱۴۰۲ در تهران مورد ارزیابی قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات به صورت پرسشنامه‌ای است که روایی و پایایی آن با استفاده از آزمون‌های مرتبط مورد تأیید قرار گرفته است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری تحلیل واریانس یک‌طرفه (ANOVA) و آزمون دانکن و هم‌بستگی پیرسون انجام شده است.</p> <p>یافته‌ها: نتایج هم‌بستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین میزان واردات و کنترل قاچاق و هم‌چنین بین میزان واردات و ارتقاء سلامت جامعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0.05$) اما بین کنترل قاچاق با روش فعلی و ارتقاء سلامت جامعه رابطه معناداری وجود نداشت ($p > 0.05$).</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، کنترل قاچاق با روش فعلی نمی‌تواند به لحاظ علمی سیاست مناسبی تلقی شود و تنها منجر به نامتعادل تر شدن اقتصاد داخلی، ایجاد انحصار و گسترش قاچاق و فساد اقتصادی می‌شود. قاچاق، ریشه در محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های واردات رسمی دارد و در این رابطه حمایت از تولید و تسهیل امور ضروری است تا ناترازی موجود در بازار فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی برطرف شود.</p>
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۴	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۰۸	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۷/۱۳	

شیوه استناد به این مقاله:

Alebouyeh M, Hatami Z, Nazari N, Rastegar H, Akbari-Adergani B, Alinaghi M. The Impact of the Import of Cosmetics and Health Products on the Health of Society with the Mediating Role of Smuggling and Counterfeiting. *Rahavard Salamat Journal*. 2019; 5 (1): 307-321.

مقدمه

حوزه آرایشی و بهداشتی با ممنوعیت به وجود آمده، محصولاتی که در کشور مشابه تولید داخلی ندارند با ورود مواد آرایشی قاچاق و تقلبی رو به رو خواهند شد (۶).

امروزه شاهد وفور محصولات قاچاق و تقلبی آرایشی و بهداشتی در سطح عرضه هستیم، محصولاتی که اساساً فاقد استاندارد هستند و منجر به افزایش آسیب‌های سلامت می‌شوند (۷). عوارض عمده مصرف محصولات آرایشی و بهداشتی تقلبی عبارتند از: حساسیت (شایع‌ترین عارضه)، از دست دادن مو، آکنه، صدمات کبدی (ناشی از سم افلاتوکسین موجود در محصولات آرایشی تقلبی)، اثرات ناخوشایند ناشی از زخم روی پوست و کم‌کاری غده فوق کلیه (۸)؛ همچنین گزارش‌های پزشکی از عفونت، تخلیه چشم، بیماری‌های پوستی و سرطان، حکایت از تهدید جدی سلامت جامعه دارد و باید آسیب‌ها و مخاطرات اقتصادی، بهداشتی، اجتماعی، اشتغال و ... را به تبعات سوء مصرف فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی قاچاق افزود (۱۰-۹). همچنین با ظهور پدیده قاچاق چرخه تولید، توزیع و مصرف به عنوان حلقه بنیادین فعالیت‌های اقتصادی آسیب می‌بیند و باعث فقدان انضباط و شفافیت در نظام گردش کالا و خدمات می‌شود. این پدیده علاوه بر مشکلاتی که برای نظام تولید داخلی ایجاد می‌کند، بنا به ماهیت پنهانی که دارد در سامانه اطلاعات اقتصادی کشور نیز ایجاد اختلال می‌کند (۱۱).

قاچاق و واردات رسمی به طور کامل جایگزین یکدیگر نیستند و در بلندمدت هر دو با یک نوع تقاضا روبرو هستند؛ یعنی تمام عواملی که بر تقاضای کالاهای خارجی تأثیر می‌گذارد، قاچاق و واردات رسمی را به صورت هم‌جهت تغییر می‌دهد (۱۲). البته قاچاق کالا در عمل با نپرداختن مالیات به دولت مستقیماً باعث کاهش درآمدهای دولت می‌شود. راهکارهایی نظیر تسهیل واردات قانونی کالا در مبارزه با قاچاق کالا، اجرایی شدن سامانه جامع گمرگی، رهگیری کالای وارداتی در تمام مراحل و غیره در کاهش قاچاق کالا مؤثرند. همچنین مردم نیز در مبارزه با قاچاق

در قانون اساسی کشور، برخورداری از سلامت به عنوان حق اساسی مردم به رسمیت شناخته شده است. قاچاق کالاهای سلامت که از سوی مسئولان و متولیان امر در حوزه بهداشت و درمان کشور نیز تأیید می‌شود، معضلی است که در صورت عدم برخورد و مقابله با آن، آثار ناگواری به دنبال خواهد داشت که مهم‌ترین آن‌ها، تهدید سلامت مردم است که از دست دادن آن هرگز قابل جبران نخواهد بود (۱). صنعت آرایشی و بهداشتی با دو ارزش مهم سلامتی و زیبایی در ارتباط است؛ این صنعت دارای محصولات بسیار متنوعی از جمله کرم، عطر، لوسیون، محصولات پاک‌کننده پوست و لوازم آرایشی تزئینی می‌باشد. مصرف لوازم آرایشی در ایران آمار بسیار بالایی دارد؛ تا حدی که بنا بر آمار سازمان غذا و داروی کشور، سرانه مصرف لوازم آرایشی در ایران ۵۰۲ برابر میانگین جهانی است (۲). ایران با داشتن ۶۷٪ مصرف‌کننده لوازم آرایشی و گریم رتبه ششم جهانی و رتبه دوم خاورمیانه را به نام خود ثبت کرده است؛ در واقع کشور ما پس از عربستان بیش‌ترین میزان مصرف لوازم آرایشی را داراست (۳). باتوجه به این‌که ممنوعیت واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی از سال ۱۳۹۷ منجر به ورود محصولات قاچاق و تقلبی به کشور شده است، بنابراین، مبارزه با قاچاق کالاهای آرایشی و بهداشتی اهمیت و اولویت بسیار زیادی دارد (۴).

اگرچه بررسی‌ها نشان می‌دهد که محدود کردن واردات اغلب به منظور حمایت از تولیدات داخل است؛ اما یکی از دغدغه‌های جدی که می‌تواند این سیاست وزارت بهداشت را با شکست مواجه کند این است که اگر دروازه‌های ورود کالای خارجی تنگ‌تر شود و تولیدات داخلی حرف اول و آخر را بزنند، آن‌گاه بیم آن می‌رود که به دلیل نبود رقیب جدی در بازار، به مرور زمان کیفیت محصولات تولید داخل کاهش پیدا کند (۵)؛ از سوی دیگر اگر تولید داخلی بتواند افزایش یابد و جایگزین واردات شود مطلوب است، اما در

سیاست‌گذاری و جهت‌گیری در واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی ارائه گردد.

روش‌شناسی

در این تحقیق، ابتدا با بررسی موضوع و براساس مسئله بیان‌شده، متغیرهای اصلی تحقیق شناسایی و فرضیه‌ها بر اساس چارچوب نظری و مدل تحقیق شکل گرفتند. این پژوهش رویکرد کمی دارد و به دنبال بررسی درستی فرضیه‌های تحقیق با استفاده از پردازش مدل از پیش تعیین‌شده به مشاهدات عددی است. هم‌چنین این پژوهش توصیفی و از نوع هم‌بستگی است و به توصیف پدیده‌های موجود و تحلیل روابط بین متغیرها براساس هدف پژوهش می‌پردازد. از آن‌جا که پژوهش حاضر در یک محدوده زمانی و مکانی مشخص صورت گرفته و نتایج آن با احتیاط قابل تعمیم به بخش‌های دیگر است، از نوع کاربردی محسوب می‌شود.

در این مطالعه تعداد ۳۸۴ نفر (نمونه آماری مورد نظر طبق فرمول آماری کوکران محاسبه شده) مورد ارزیابی قرار گرفتند که شامل ۱۵۷ نفر از توزیع‌کنندگان محصولات آرایشی و بهداشتی (داروخانه‌ها و فروشگاه‌ها) و ۱۹۱ نفر از مصرف‌کنندگان محصولات آرایشی و بهداشتی و ۳۶ نفر از مسئولین صنعت آرایشی و بهداشتی و سازمان غذا و دارو می‌باشد.

باتوجه به مزایای استفاده از پرسشنامه و در دسترس بودن آن برای مطالعه حاضر، برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه با مقیاس لیکرت^۱ پنج‌گزینه‌ای با تمرکز بر تعیین اهمیت واردات محصولات آرایشی و بهداشتی طراحی شد. در این مطالعه از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده به‌عمل آمد. به‌طوری که شهر تهران به ۵ قسمت شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم گردید. سپس از هر قسمت نمونه‌ها به‌صورت تصادفی انتخاب شد. در ادامه،

نقش کلیدی دارند و با فرهنگ‌سازی می‌توان این امر را تا حد زیادی تسهیل کرد (۱۳).

از سوی دیگر پروسه صدور مجوز واردات فرآیندی سخت‌گیرانه است و تمام قوانینی که در این خصوص در کشور وجود دارد، مطابق با استانداردهای دنیاست و می‌بایست به‌طور کامل رعایت شود زیرا محصولی که مجوز وزارت بهداشت (برچسب اصالت کالا، IRC) را ندارد، قاچاق محسوب می‌شود. در نتیجه یکی از مهم‌ترین روش‌هایی که می‌تواند در کنترل و کاهش قاچاق این‌گونه کالاها در کشور و جلوگیری از عرضه کالاهای تقلبی و جعلی به مردم کمک کند، نصب برچسب اصالت و سلامت بر روی کالاهای دارویی و آرایشی و بهداشتی و استفاده از سامانه جامع طرح شناسنامه‌دار نمودن این کالاها می‌باشد (۱۴).

در جهت مبارزه با قاچاق کالا وزارت بهداشت اقدام به ایجاد نظام ردیابی رهگیری و کنترل اصالت به وسیله استقرار سامانه www.ttac.ir کرده است که در حال طی کردن مراحل تکمیلی است. مبارزه با جعل در انحصار هیچ نهاد واحدی (دولت، تجارت یا سازمان‌های دولتی) نیست، بلکه یک مسئولیت مشترک است. اگر این تهدید به‌طور مؤثر بررسی نشود، خطرات زیادی برای مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان و کشورهای صنعتی خواهد داشت (۱۵).

لذا در این پژوهش تلاش گردید تا تأثیر ممنوعیت واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی بر کیفیت محصولات موجود در کشور و نقش آن بر کنترل قاچاق و تقلبات این فرآورده‌ها در بازار مصرف مورد بررسی قرار گیرد. براساس تکمیل پرسش‌نامه از متخصصین امر شامل داروسازان و متخصصین حوزه فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی و تمام مرتبطین با مسئله مورد تحقیق؛ تأثیر ممنوعیت واردات در کنترل قاچاق و تقلبات این محصولات و نقش آن بر ارتقای سلامت جامعه مورد بررسی قرار گرفته و در فضای پیشنهادات فنی و اجرایی، نظراتی جهت نحوه

^۱ Likert scale

به‌منظور سنجش پایایی ابزار اندازه‌گیری این پژوهش، از روش آلفای کرونباخ^۴ استفاده شد. این شاخص به‌عنوان معیاری برای هم‌بستگی بین سؤالاتی که به‌منظور اندازه‌گیری یک هدف طراحی شده‌اند، در نظر گرفته می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ، که بین ۰ تا ۱ نوسان دارد، نشان‌دهنده هم‌سوایی و هماهنگی گویه‌های یک مقیاس است. هر چه مقدار این ضریب به ۱ نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده هم‌سوایی بیش‌تر گویه‌های مقیاس است. برای بررسی پایایی این پرسشنامه، نمونه‌ای از ۲۰ نفر از جامعه آماری انتخاب و پرسشنامه‌ها تکمیل شد. داده‌های حاصل به نرم‌افزار SPSS وارد شده و نتایج نشان داد که مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه و ابعاد مؤلفه‌های آن بالاتر از ۰.۷ بوده است. بنابراین، می‌توان گفت که ابزار اندازه‌گیری از پایایی بالایی برخوردار بوده و نتایج آن قابل اعتماد است.

معیارهای ورود به مطالعه شامل: مسئولین صنعت آرایشی و بهداشتی که قادر به ارزیابی اثرات محدودیت واردات بودند، مسئولین سازمان غذا و دارو که در بخش آرایشی و بهداشتی فعالیت داشتند، داروخانه‌هایی که فروش بالای محصولات آرایشی و بهداشتی داشتند و افرادی که از محصولات آرایشی و بهداشتی مصرف می‌کردند و تجربه استفاده از هر دو نوع محصولات ایرانی و وارداتی را داشتند، می‌باشد. هم‌چنین معیارهای خروج از مطالعه: مسئولین صنعت آرایشی و بهداشتی که به‌دلیل سابقه کم اطلاعات محدودی از واردات داشتند، داروخانه‌هایی که تجربه فروش محصولات وارداتی نداشتند، افرادی که تجربه استفاده از هر دو نوع محصولات وارداتی و داخلی را نداشتند و افرادی که عدم همکاری جهت تکمیل پرسشنامه داشتند، در نظر گرفته شد. در این تحقیق از آمار توصیفی (جدول، نمودارها، میانگین و انحراف معیار و مشخصات جمعیت شناختی) استفاده شد و در سطح آمار استنباطی نیز از

نیمی از پرسشنامه‌ها به‌صورت الکترونیکی با استفاده از سایت پرس لاین تهیه شد و لینک پرسشنامه برای جامعه هدف ارسال شد و از افراد درخواست شد تا به‌دقت به سؤالات پرسشنامه پاسخ دهند. سپس اطلاعات در پنل کاربری سایت پرس لاین ذخیره شد و خروجی اکسل از آن دریافت گردید و نیمی دیگر با مراجعه حضوری به‌صورت کاغذی جمع‌آوری شد، سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد آنالیز قرار گرفت.

پرسشنامه تدوین‌شده در این پژوهش از دو بخش تشکیل شده است: بخش اول پرسشنامه شامل سیمای آزمودنی‌ها نظیر جنسیت، سن و میزان تحصیلات است و بخش دوم پرسشنامه در مورد اهمیت واردات، کیفیت محصولات آرایشی بهداشتی، قاچاق و جعل محصولات آرایشی بهداشتی و سطح سلامتی جامعه می‌باشد. لازم به ذکر است باتوجه به این‌که در پژوهش انجام شده با سه گروه مختلف از مرتب‌ترین موضوع رو به رو هستیم و برای هر گروه از افراد پرسشنامه درخوری تهیه شد. پس از انجام تعدیلات لازم و بومی‌سازی، تمامی سؤالات پرسشنامه با استفاده از مقیاس پنج رتبه‌ای لیکرت و در محدوده‌ای از خیلی کم تا خیلی زیاد مورد سنجش قرار گرفتند. طیف مورد بررسی برای دریافت پاسخ موردنظر به‌صورت خیلی کم (امتیاز ۱)، کم (امتیاز ۲)، متوسط (امتیاز ۳)، زیاد (امتیاز ۴) و خیلی زیاد (امتیاز ۵) در نظر گرفته شد. در نهایت، پرسشنامه توسط پنج نفر از متخصصین داروسازی و آرایشی و بهداشتی مورد ارزیابی قرار گرفت و روایی پرسشنامه با سنجش شاخص روایی محتوایی^۱ مطابق با فرمول نسبت اعتبار محتوا^۲ ابداعی توسط لاوشه^۳ (۱۶)، به تأیید متخصصین رسید. مقدار قابل قبول CVI برای هر سؤال باید بالاتر از ۰.۷ باشد. این مقادیر برای پرسشنامه این پژوهش به‌صورت ۰.۹۷ برای پرسشنامه صنعت، ۰.۹۴ برای پرسشنامه داروخانه و ۰.۹۵ برای پرسشنامه مردم به‌دست آمد.

³ Lawshe

⁴ Cronbach's alpha

¹ Content Validity Index (CVI)

² Content Validity Ratio (CVR)

در پاسخ به پرسش‌های گروه الف (با مضمون اهمیت واردات محصولات آرایشی و بهداشتی) ۶۹.۴ درصد از شرکت‌کنندگان در مطالعه ادعا کردند که تقاضا برای محصولات آرایشی و بهداشتی وارداتی زیاد است. در پاسخ به پرسش‌های گروه ب (با مضمون متغیر ارتقاء سلامت جامعه)، براساس نظر ۶۲.۴ درصد شرکت‌کنندگان در مطالعه مشخص است که تا حد زیادی واردات محصولات آرایشی و بهداشتی بر ارتقا سطح سلامتی جامعه تأثیرگذار است. هم‌چنین اکثریت شرکت‌کنندگان در مطالعه (۷۶.۴ درصد) معتقدند که تا حد زیادی محصولات آرایشی و بهداشتی وارداتی در مقایسه با محصولات داخلی اثرگذاری بیشتری دارند. در پاسخ به پرسش‌های گروه ج (با مضمون متغیر تأثیر قاچاق و جعل)، براساس نظر اکثریت شرکت‌کنندگان در مطالعه (۸۴ درصد) مشخص است که واردات محصولات آرایشی و بهداشتی به‌میزان زیادی بر کاهش قاچاق و جعل تأثیر می‌گذارد و ۵۴.۸ درصد بر این نظر هستند که اقدامات فعلی برای کنترل و کاهش قاچاق و جعل در بازار محصولات آرایشی و بهداشتی تأثیرگذاری خیلی کمی داشته است. در پاسخ به پرسش‌های گروه د (با مضمون متغیر کیفیت محصولات آرایشی و بهداشتی)، اکثریت شرکت‌کنندگان (۸۲.۱٪) اعلام کردند که موافق هستند محصولات آرایشی و بهداشتی وارداتی کیفیت بالاتری نسبت به محصولات تولید داخل دارند.

یافته‌های استنباطی متغیرهای تحقیق بخش داروخانه

میانگین متغیرهای تحقیق در بخش داروخانه نشان داد بالاترین میانگین متغیر اهمیت میزان واردات با میانگین ۳۹.۶۷ و متغیر کنترل قاچاق با میانگین ۳۳.۰۳، سپس متغیر کیفیت با میانگین ۲۳.۳۴ و کم‌ترین میزان به متغیر ارتقاء سلامت با میزان ۱۷.۹۲ ارتباط داشت.

آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه (آنوا^۱)، آزمون چند دامنه‌ای دانکن^۲ و ضریب هم‌بستگی پیرسون^۳ استفاده شده و داده‌های به‌دست آمده به‌وسیله نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی بخش داروخانه

توزیع فراوانی متغیر جنسیت نشان داد از بین ۱۵۷ نفر مورد بررسی در تحقیق ۱۰۹ نفر معادل ۶۹.۴٪ زن و ۲۹.۹٪ مرد بودند. توزیع فراوانی متغیر سنی بخش داروخانه بیانگر بالاترین فراوانی سنی شرکت‌کنندگان ۲۰ الی ۳۰ سال با میزان ۷۷.۱٪ بود. هم‌چنین توزیع فراوانی متغیر تحصیلات در بخش داروخانه نشان داد، از بین شرکت‌کنندگان در تحقیق بالاترین فراوانی تحصیلات به دکتری و بالاتر با میزان ۸۱.۵٪ بود. از سوی دیگر، فراوانی متغیر محل جمع‌آوری پرسشنامه بیانگر این است که بیش‌ترین افراد شرکت‌کننده در تحقیق با میزان ۹۶.۲٪ از داروخانه و ۳.۲٪ از فروشگاه آرایشی و بهداشتی جمع‌آوری شدند. توزیع فراوانی متغیر سابقه کار در داروخانه نشان داد که بیش‌ترین سابقه کاری مربوط به یک تا پنج سال با ۴۵.۹٪ می‌باشد.

یافته‌های توصیفی پاسخ به سؤالات پرسشنامه بخش داروخانه

پرسشنامه دارای ۳۲ پرسش با چهار گروه متغیر شامل اهمیت واردات محصولات آرایشی و بهداشتی، ارتقاء سلامت جامعه، تأثیر قاچاق و جعل و کیفیت محصولات آرایشی و بهداشتی تهیه و تنظیم گردید. نتایج حاصل از تحلیل پاسخ به سؤالات پرسشنامه به شرح زیر است:

³ Pearson Correlation Coefficient

¹ One way ANOVA Test

² Duncan's Multiple Range Test

اختلاف معنادار آماری وجود دارد ($p < 0.05$, $p = 0.023$) هم‌چنین مقایسه میانگین‌ها با آزمون دانکن نشان داد که به‌صورت معناداری میانگین متغیر اهمیت میزان واردات و کنترل قاچاق نسبت به سایر متغیرها بالاتر بود و کم‌ترین میزان به متغیر ارتقاء سلامت مصرف‌کنندگان ارتباط داشت ($p < 0.05$).

به‌منظور مقایسه میانگین متغیرهای تحقیق از آزمون واریانس یک‌طرفه استفاده شد. جدول ۱ تجزیه واریانس متغیرهای تحقیق در بخش داروخانه را نشان می‌دهد. میزان p با استفاده از آنوا محاسبه شد و مقدار عددی آن برابر با 0.023 شد. از آن‌جایی که سطح معناداری p برابر با 0.05 می‌باشد؛ بین متغیرهای مورد بررسی در گروه داروخانه

جدول ۱- نتایج آزمون واریانس یک‌طرفه متغیرهای تحقیق در هر سه بخش، داروخانه، مردم و صنعت

مقدار معناداری	F ₀	میانگین مربعات	درجات آزادی	مجموع مربعات	منبع تغییرات	
0.023	3.252	84.890	3	254.670	بین‌گروهی	داروخانه
		26.101	152	3967.305	درون‌گروهی	
			155	4221.974	کل	
0.002	5.306	100.990	3	302.969	بین‌گروهی	مردم
		19.034	187	3559.335	درون‌گروهی	
			190	3862.304	کل	
0.013	2.127	121.653	2	243.206	بین‌گروهی	صنعت
		57.207	30	1716.209	درون‌گروهی	
			32	1959.515	کل	

گونه در نظر گرفته می‌شود که بیش‌ترین فراوانی مربوط به ۲۷.۷٪ از مردم می‌باشد که اعلام کردند درآمد زیر ۵ میلیون، ۲۶.۲٪ درآمد ۵-۱۰ میلیون و ۲۶.۲٪، ۱۰-۲۰ میلیون و ۱۹.۴٪ بالای ۲۰ میلیون درآمد دارند.

یافته‌های توصیفی پاسخ به سؤالات پرسشنامه و یافته‌های استنباطی متغیرهای تحقیق در بخش مردم

همانند بخش داروخانه پرسشنامه‌ای تهیه گردید که شامل سؤالاتی با چهار گروه مضامین متغیرهای ذکر شده بود. سپس مطابق روش توضیح داده‌شده در بخش داروخانه، پاسخ پرسش‌ها جمع‌آوری و تحلیل گردید.

میانگین متغیرهای تحقیق در بخش مردم نشان داد که بالاترین میزان متغیر اهمیت میزان واردات با میانگین ۲۷.۹۱ و متغیر کنترل قاچاق با میانگین ۲۴.۷۱، سپس متغیر کیفیت با میانگین ۱۵.۴۷ و کم‌ترین میزان به متغیر ارتقاء سلامت با میزان ۱۱.۸۶ ارتباط داشت.

یافته‌های توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی بخش مردم

توزیع فراوانی متغیر جنسیت نشان داد از بین ۱۹۱ نفر مورد بررسی در تحقیق ۱۵۳ نفر معادل ۸۰.۱٪ زن و مابقی مرد بودند. توزیع فراوانی متغیر سن در بین مردم مورد مطالعه بیانگر این است که از بین افراد شرکت‌کننده در تحقیق بالاترین فراوانی سنی به دامنه ۲۰ الی ۳۰ سال با میزان ۶۷.۵٪ بود. از توزیع فراوانی متغیر تحصیلات را در بخش مردم مشخص است که از بین شرکت‌کنندگان در تحقیق بالاترین فراوانی تحصیلات به دکتری و بالاتر با میزان ۴۶.۶٪ بود. توزیع فراوانی متغیر محل تهیه لوازم آرایشی و بهداشتی را در بخش مردم نشان می‌دهد که بیش‌ترین افراد شرکت‌کننده در تحقیق با میزان ۲۶.۷٪ از مردم، لوازم آرایشی و بهداشتی خود را از داروخانه‌ها و ۲۳.۶٪ از فروشگاه‌های عرضه محصولات آرایشی و بهداشتی تهیه می‌کنند. هم‌چنین توزیع فراوانی متغیر درآمد در مردم این

میانگین متغیرهای تحقیق در بخش صنعت را نشان داد که بالاترین میزان متغیر اهمیت میزان واردات با میانگین ۴۷.۷۹ و پس از آن متغیر کنترل قاچاق با میانگین ۳۵.۵۵ در بالاترین درجه اهمیت نسبت به سایر متغیرها قرار داشت. پس از آن متغیر کیفیت با میانگین ۲۵.۱۴ و کم‌ترین میزان به متغیر ارتقاء سلامت با میزان ۱۵.۸۶ ارتباط داشت.

به‌منظور مقایسه میانگین متغیرهای تحقیق از آزمون واریانس یک‌طرفه استفاده شد. جدول ۱ تجزیه واریانس متغیرهای تحقیق در بخش صنعت را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که از نظر متغیرهای مورد بررسی در گروه صنعت اختلاف معنادار آماری وجود دارد ($p < 0.05$, $p = 0.013$) هم‌چنین مقایسه میانگین‌ها آزمون دانکن نشان داد که به‌صورت معناداری میزان متغیر اهمیت واردات و پس از آن متغیر کنترل قاچاق در بالاترین اهمیت نسبت به متغیرهای دیگر قرار داشتند ($p < 0.05$).

آمار استنباطی متغیرهای تحقیق مقایسه در هر سه گروه

نمودار میانگین متغیرهای تحقیق در مقایسه با گروه‌های مختلف را نشان می‌دهد. براساس این نمودار در هر سه گروه میزان متغیر اهمیت واردات و سپس کنترل قاچاق و تقلب در بالاترین درجه اهمیت نسبت به سایر متغیرها قرار داشت. در بین سه گروه، بالاترین میزان اهمیت متغیر میزان واردات و کنترل قاچاق در گروه صنعت مشاهده شد. شکل ۱ میانگین متغیرهای تحقیق در بخش‌های مختلف را نشان می‌دهد. همان‌طور که قبلاً ذکر شد به‌منظور مقایسه میانگین متغیرهای تحقیق از آزمون واریانس یک‌طرفه استفاده شد که نتایج تجزیه واریانس متغیرهای هر سه گروه تحقیق در جدول ۲ قابل مشاهده است.

نتایج نشان داد که از نظر متغیرهای مورد بررسی در گروه‌های مختلف تحقیق اختلاف معنادار آماری وجود دارد

به‌منظور مقایسه میانگین متغیرهای تحقیق از آزمون واریانس یک‌طرفه استفاده شد. جدول ۱ تجزیه واریانس متغیرهای تحقیق در بخش مردم را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که از نظر متغیرهای مورد بررسی در گروه مردم اختلاف معنادار آماری وجود دارد ($p < 0.05$, $p = 0.002$) هم‌چنین مقایسه میانگین‌ها آزمون دانکن نشان داد که به‌صورت معناداری میانگین متغیر اهمیت میزان واردات و کنترل قاچاق نسبت به سایر متغیرها بالاتر بود و کم‌ترین میزان به متغیر ارتقاء سلامت جامعه ارتباط داشت ($p < 0.05$).

یافته‌های توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی بخش صنعت

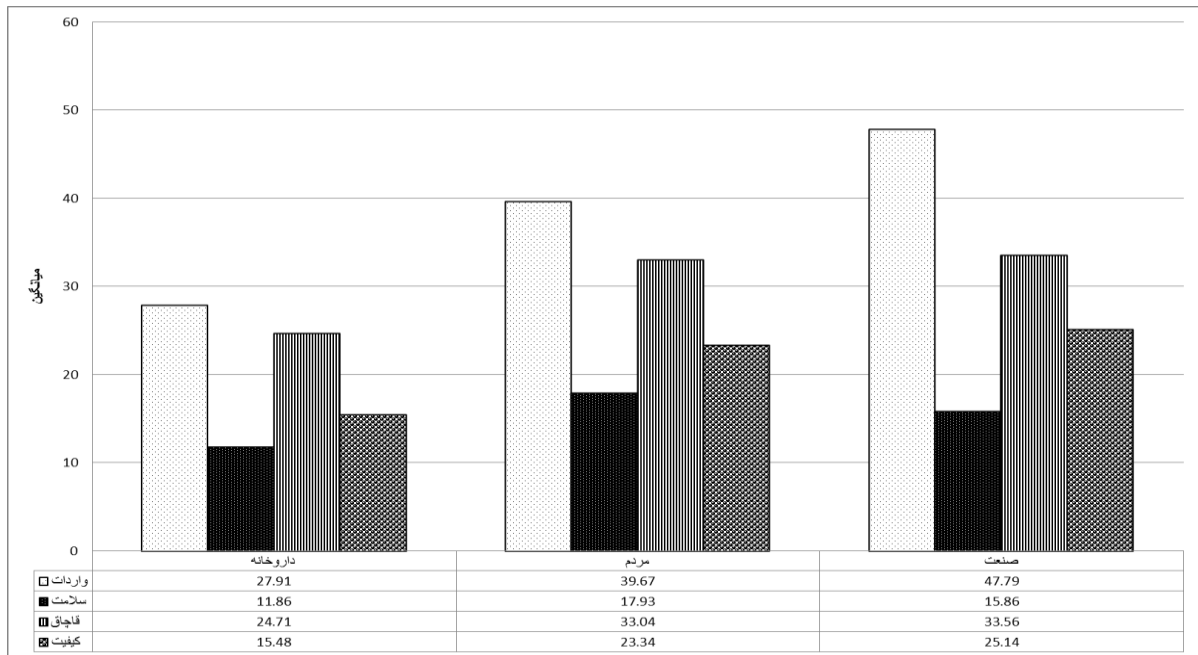
توزیع فراوانی متغیر جنسیت شرکت‌کنندگان بخش صنعت نشان داد که از بین ۳۶ نفر مورد بررسی در تحقیق ۲۲ نفر معادل ۶۱.۱٪ زن و مابقی مرد بودند. توزیع فراوانی متغیر سن بیانگر این است که از بین شرکت‌کنندگان در تحقیق بالاترین فراوانی سنی به دامنه ۳۰ الی ۴۰ سال با میزان ۵۲.۸ درصد بود. توزیع فراوانی متغیر تحصیلات مشخص کرد از بین افراد شرکت‌کننده در تحقیق بالاترین فراوانی تحصیلات به دکتری با میزان ۴۱.۶۶٪ بود. توزیع فراوانی سابقه فعالیت در صنعت نشان داد بیش‌تر افراد مورد بررسی در تحقیق با میزان ۵۰٪ دارای سابقه کار ۱۰ سال به بالا هستند.

یافته‌های توصیفی پاسخ به سؤالات پرسشنامه و یافته‌های استنباطی متغیرهای تحقیق در بخش صنعت

همانند بخش داروخانه پرسشنامه‌ای تهیه گردید که شامل سؤالاتی با چهار گروه مضامین متغیرهای ذکر شده بود. سپس مطابق روش توضیح داده شده در بخش داروخانه، پاسخ پرسش‌ها جمع‌آوری و تحلیل گردید.

واردات و کنترل قاچاق و تقلب نسبت به سایر متغیرها بالاتر بود ($p < 0.05$).

هم‌چنین مقایسه میانگین‌ها آزمون ($p = 0.000$, $p < 0.05$) دانکن نشان داد که به‌صورت معناداری متغیر اهمیت میزان

شکل ۱- آمار استنباطی متغیرهای تحقیق مقایسه در هر سه گروه

جدول ۲- نتایج آزمون واریانس یک‌طرفه متغیرهای مورد بررسی در گروه‌های مختلف تحقیق

مقدار معناداری	F ₀	میانگین مربعات	درجات آزادی	مجموع مربعات	منبع تغییرات	
0.000	۳۴۴.۷۶۳	۹۱۶۳.۲۰۹	۲	۱۸۳۲۶.۴۱۷	بین گروهی	واردات
		۲۶.۵۷۸	۳۷۸	۱۰۰۴۶.۵۹۶	درون گروهی	
			۳۸۰	۲۸۳۷۳.۰۱۳	کل	
0.000	۲۰۲.۹۴۴	۱۶۰۵.۹۲۰	۲	۳۲۱۱.۸۴۰	بین گروهی	سلامت
		۷.۹۱۳	۳۸۰	۳۰۰۶.۹۹۱	درون گروهی	
			۳۸۲	۶۲۱۸.۸۳۰	کل	
0.000	۹۲.۲۷۲	۱۵۳۸.۵۵۶	۲	۳۰۷۷.۱۱۳	بین گروهی	قاچاق
		۱۶.۶۷۴	۳۷۸	۶۳۰۲.۸۴۵	درون گروهی	
			۳۸۰	۹۳۷۹.۹۵۸	کل	
0.000	۱۴۵۶.۹۸۲	۱۳۳۳۷.۳۹۰	۲	۲۶۶۷۴.۷۸۰	بین گروهی	کیفیت
		۹.۱۵۴	۳۸۱	۳۴۸۷.۷۲۰	درون گروهی	
			۳۸۳	۳۰۱۶۲.۵۰۰	کل	

نتایج آزمون هم‌بستگی پیرسون نشان داد که میان متغیرهای واردات و قاچاق رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0.001$, $R^2 = 0.553$, $p = 0.000$). بنابراین با توجه به آنالیزهای انجام شده نشان داده شد که میزان واردات

راستی‌آزمایی فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اول: رابطه میزان واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با کنترل قاچاق و تقلبات این محصولات مثبت و معنادار است.

می‌شود، می‌توان چنین گفت که رابطه میزان واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با ارتقای سلامت جامعه مثبت و معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج جمعیت‌شناختی نشان می‌دهد که زن‌ها بیش‌تر افراد پاسخ‌دهنده را شامل می‌شوند که با توجه به موضوعیت تحقیق این امر قابل پیش‌بینی بوده است. ۷۴٪ پاسخ‌دهندگان زن‌ها و ۲۶٪ مردها بودند. ۶۵٪ شرکت‌کنندگان در تحقیق بین ۲۰ تا ۳۰ سال داشتند؛ لازم به ذکر است که در پرسشنامه صنعت با توجه به سابقه بالای افراد، بیش‌تر آن‌ها بین ۳۰ تا ۴۰ سال داشتند. ۶۱٪ افراد دارای تحصیلات دکتری به بالا بوده و به‌ویژه از مشارکت داروسازان بهره گرفته شده که بینش خوبی نسبت به این موضوع داشتند.

پژوهش انجام شده در رابطه با محدودیت اعمال شده بر صنعت آرایشی و بهداشتی با کمک آزمون آنوا و دانکن نشان داد؛ میزان واردات از اهمیت بیش‌تری برخوردار است، در نتیجه در وهله اول بایستی نسبت به رفع محدودیت‌ها اقدام شود. پس از واردات کنترل قاچاق مهم تلقی می‌شود، ولی با وجود محدودیت‌های موجود، هدف اصلی دولت در راستای کنترل قاچاق دست نیافتنی شده است. بررسی‌هایی که در این پژوهش انجام شد حاکی از آن است که ضمن واردات آزاد محصولات آرایشی بهداشتی، جهت کنترل قاچاق باید اقدامات نظارتی و گمرک را تقویت کرده و جهت افزایش آگاهی و آموزش رهگیری کالاها از طریق برچسب اصالت اقدام گردد.

نتایج پرسشنامه نشان داد که تقاضا برای محصولات آرایشی و بهداشتی خارجی در مقایسه با محصولات داخلی بیش‌تر است و افراد مایل به جایگزینی کالای وارداتی با نمونه مشابه داخلی نیستند. طبق نظر شرکت‌کنندگان واردات محصولات آرایشی و بهداشتی ضرورت دارد و ترتیب الویت واردات بدین صورت است: محصولات مرتبط با سلامتی

فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با کنترل قاچاق و تقلبات این محصولات ارتباط معنادار و مثبتی دارد. بنابراین فرضیه اول تحقیق تأیید می‌گردد، می‌توان چنین گفت که با توجه به این‌که رابطه میزان واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با کنترل قاچاق و تقلبات این محصولات مثبت و معنادار است. پس اگر واردات به صورت کنترل شده آزاد شود؛ قطعاً کنترل بهتری بر قاچاق و تقلبات صورت خواهد گرفت.

فرضیه دوم: رابطه کنترل قاچاق و تقلبات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با ارتقای سلامت جامعه مثبت و معنادار است.

نتایج آزمون هم‌بستگی پیرسون نشان داد که میان متغیرهای واردات و قاچاق رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد ($p > 0.01$, $R^2 = 0.048$, $p = 0.347$) بنابراین با توجه به آنالیزهای انجام شده نشان داده شد که کنترل قاچاق و تقلبات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با ارتقای سلامت جامعه ارتباط معناداری ندارد. بنابراین فرضیه دوم تحقیق رد می‌گردد، می‌توان چنین گفت رابطه کنترل قاچاق و تقلبات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی به‌روش فعلی (اعمال محدودیت واردات) با ارتقای سلامت جامعه رابطه معناداری ندارد.

فرضیه سوم: رابطه واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با ارتقای سلامت جامعه مثبت و معنادار است

نتایج آزمون هم‌بستگی پیرسون نشان داد که میان متغیرهای واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با ارتقای سلامت جامعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0.01$, $R^2 = 0.718$, $p = 0.000$) بنابراین با توجه به آنالیزهای انجام شده نشان داده شد که واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با ارتقای سلامت جامعه ارتباط معناداری دارد. بنابراین فرضیه سوم تحقیق پذیرفته

اصلی که مورد نیاز و در مواردی لازمه سلامت افراد است، از آنان سلب شده است و بدین ترتیب کنترل قاچاق به دنبال اعمال محدودیت واردات نتوانسته است ما را به هدف خود که ارتقاء سطح سلامتی جامعه بوده است نائل کند. به طور کلی کنترل قاچاق به تنهایی تأمین‌کننده سلامت جامعه نمی‌باشد و اگر همراه با کنترل تقلبات و ورود مدیریت‌شده محصولات برند خارجی باشد، بهتر می‌تواند ارتقاء سلامت جامعه را تضمین نماید.

مطالعه دیگری از طنز آرتا، تأثیر واردات بر فروش محصولات دارویی تولید داخل را بررسی کرده است که با نتایج ما هم‌سو می‌باشد و نشان می‌دهد محدودیت‌ها و ممنوعیت‌ها نمی‌توانند به لحاظ علمی سیاست مناسبی تلقی شوند و تنها منجر به عدم تعادل اقتصاد داخلی، ایجاد انحصار و گسترش قاچاق و فساد اقتصادی می‌شوند (۵).

در خصوص فرضیه سوم، نتایج آزمون هم‌بستگی پیرسون نشان داد که میان متغیرهای واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی با ارتقای سلامت جامعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنابراین باز شدن مرزهای واردات سبب ارتقاء سطح سلامتی جامعه خواهد گردید. تحقیقی که کورنیا و همکاران بر روی رفتار مصرف‌کنندگان در خرید لوازم آرایشی انجام داد با نتایج ما هم‌سو می‌باشد؛ این پژوهش نشان داد که کیفیت بالاتر و عرضه کمتر بر سلامت افراد علت گرایش به کالاهای برند می‌باشد و وجود این کالاهای وارداتی برای ارتقاء سطح سلامتی ضروری است (۲۰). تحقیقی دیگری توسط شهبازی بر تأثیر نرخ ارز بر واردات دارو انجام شد که نشان داد افزایش نرخ ارز، واردات را کاهش داده و کاهش واردات تهدیدی برای سلامت جامعه می‌باشد (۲۱).

طبق نتایج به دست آمده در این پژوهش، واردات محصولات آرایشی و بهداشتی بر کنترل قاچاق این محصولات مؤثر است و با رفع محدودیت واردات میزان قاچاق این محصولات کم‌تر شده و منجر به ارتقاء سلامت جامعه

(ترمیم‌کننده، ضد چروک و ...)، محصولات مرتبط با زیبایی (خصوصاً محصولات چشمی مانند ریمل و خط چشم و ...)، عطریات و در آخر محصولات بهداشتی (پوشک و نوار بهداشتی و ...).

در خصوص فرضیه اول، نتایج آزمون هم‌بستگی پیرسون نشان داد که میان متغیرهای واردات و قاچاق رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در نتیجه با محدودیت واردات، هدف اصلی در جهت کنترل قاچاق محقق نمی‌گردد. بنابراین با از سرگیری واردات مدیریت‌شده محصولات آرایشی و بهداشتی می‌توان کنترل بهتری بر قاچاق داشت. این نتیجه با مطالعه‌ای که عباس خندان بر واردات قاچاق در ایران انجام داد، هم‌سو می‌باشد. بر مبنای آن مطالعه، با اعطای یارانه دولتی در قالب ارز ارزان قیمت واردات افزایش یافت ولی با یکسان‌سازی نرخ ارز و وقوع تحریم‌ها واردات کم شده و میزان قاچاق افزایش یافته است (۱۷). مطالعه بوهن و فرزندگان به منظور بررسی قاچاق نیز با نتایج پژوهش حاضر هم‌سو می‌باشد. بدین صورت که بیان می‌کند تعرفه‌ها و محدودیت واردات تأثیر مثبتی بر افزایش قاچاق داشته است (۱۸). هم‌چنین مطالعه تهرانچیان و همکاران با موضوعیت ارائه مدلی جهت مدیریت مقابله با قاچاق، نشان داد که با افزایش نرخ تعرفه و محدودیت تجاری و نرخ ارز میزان قاچاق افزایش یافته است که یافته‌های پژوهش انجام شده را تأیید می‌کند (۱۹).

در خصوص فرضیه دوم نتایج آزمون هم‌بستگی پیرسون نشان داد که میان متغیرهای کنترل قاچاق به روش فعلی و ارتقاء سطح سلامتی رابطه معناداری وجود ندارد. در سال‌های اخیر سیاست محدودیت واردات جهت کنترل قاچاق اعمال شده است تا قاچاق و تقلبات کم شده و سطح سلامتی جامعه ارتقا یابد. لازم به ذکر است که بعضی محصولات وارداتی نمونه مشابه داخلی نداشته و یا نمونه داخلی اثرگذاری مناسبی از خود نشان نداده است؛ با توجه به این که با اجرای این سیاست امکان دسترسی به کالای وارداتی به صورت قانونی وجود ندارد، راه رسیدن به کالای

آرایشی و بهداشتی رخ داد و این رویکرد منجر به رشد شاخص‌های اقتصادی مذکور گردید.

به‌طور کلی، عوامل موثر بر قاچاق کالا در ایران به‌وضوح نشان می‌دهد که این پدیده می‌تواند ناشی از ترکیبی از عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای باشد. به‌منظور جلوگیری از گسترش قاچاق، نیاز به ایجاد بستر مناسب برای تجارت سالم و قانونمند وجود دارد. متولیان امر باید به این نقطه از تصمیم‌گیری برسند که ابتدا لازم است در سیاست‌های واردات بدین صورت که ایجاد امکان واردات محدود و مدیریت شده محصولات آرایشی و بهداشتی که از کیفیت و استانداردهای بین‌المللی برخوردارند، بازنگری انجام گردد. زیرا این محصولات می‌توانند نیاز بازار را تأمین کرده و مانع از گسترش قاچاق و عرضه محصولات بی‌کیفیت شود. از طرف دیگر به‌کارگیری سیستم تهاتر با ارز صادرکنندگان یا سایر منابع می‌تواند به تأمین ارز برای واردات این محصولات کمک کند بدون اینکه به منابع ارزی کشور فشار وارد شود. در راستای حمایت از تولید داخل و تشویق تولیدکنندگان داخلی، می‌توان با ارائه تسهیلات مالی، کاهش مالیات‌ها و ارائه یارانه‌های تحقیق و توسعه برای تولید محصولات با کیفیت اقدام نمود. هم‌چنین به‌منظور افزایش کیفیت محصولات داخلی توصیه اکید به تولیدکنندگان جهت افزایش کیفیت محصولات داخلی و استفاده از فناوری‌های جدید برای رقابت با محصولات وارداتی، انجام گیرد. با هدف کنترل و نظارت بر بازار می‌بایست افزایش نظارت‌ها و کنترل‌های گمرکی برای جلوگیری از ورود کالاهای قاچاق و بی‌کیفیت، صورت گیرد. هم‌چنین استفاده از برچسب‌های UID و سیستم‌های ردیابی برای کنترل اصالت و کیفیت محصولات آرایشی و بهداشتی راهکار مناسبی خواهد بود. در مورد جامعه مصرف‌کنندگان این محصولات، آموزش و ارتقاء سطح آگاهی عمومی درباره خطرات مصرف محصولات آرایشی و بهداشتی تقلبی از طریق کمپین‌های اطلاع‌رسانی و ترغیب مصرف‌کنندگان به خرید محصولات اصلی از فروشگاه‌ها و

می‌گردد. زیرا تولید داخلی تنها قادر به پوشش بخش کمی از حجم بازار است و فرآورده‌های تخصصی‌تر فقط از طریق واردات تأمین می‌شوند. ممنوعیت واردات رسمی باعث کمبود و نایابی این محصولات در بازار شده و نارضایتی مصرف‌کنندگان را به‌همراه داشته است. این در حالی است که بسیاری از این محصولات فاقد مشابه داخلی بوده و گروه‌های حساس جامعه مانند سالمندان، کودکان و بانوان به آن نیاز دارند. به‌علاوه، بسیاری از کالاهای قاچاق که بدون نظارت وزارت بهداشت وارد کشور می‌شوند، در بازار به فروش می‌رسند. مصرف این محصولات قاچاق که استانداردهای بهداشتی لازم را ندارند، منجر به افزایش بیماری‌های مختلف در جامعه می‌شود. بنابراین، به رسمیت شناختن واردات این محصولات می‌تواند به کاهش تقاضا برای کالاهای قاچاق کمک کند.

طبق نتایج این پژوهش، مصرف‌کنندگان به‌دنبال کیفیت بالاتر محصولات وارداتی حاضرند بهای بیش‌تری بپردازند اما با شرایط فعلی امکان انتخاب آزاد محصولات آرایشی و بهداشتی از مصرف‌کنندگان سلب شده است و محصولات قاچاق، تقلبی و فوریتی بدون آن که مراحل ثبت و نظارت را طی کنند به سرعت بازار را تسخیر کرده‌اند که منجر به تهدیدی بزرگ برای سلامتی جامعه شده است. این موضوع سبب گردیده که بازار محصولات آرایشی و بهداشتی عمدتاً در اختیار اقلام قاچاق باشد. لازم به‌ذکر است سیاست ممنوعیت واردات از سوی دیگر، تأثیر مثبتی بر ارتقاء تولید داخل داشته است. زیرا فرصت به‌وجود آمدن و رشد برندهای مختلف ایرانی را فراهم کرده است و کیفیت محصولات آرایشی و بهداشتی داخلی نیز تا حد زیادی مقبول مصرف‌کنندگان واقع شده است. بنابراین با توجه به قطع کامل واردات و نبود رقیب خارجی و فراهم شدن فرصت سرمایه‌گذاری جدید و هم‌چنین استقبال مصرف‌کنندگان در ایران تحول بزرگی در میزان تولید، فروش، صادرات و افزایش کیفیت برندهای داخلی صنایع

پیشنهاد‌های اجرایی پژوهش

متولیان امر باید به این نقطه از تصمیم‌گیری برسند که قاچاق، ریشه در محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های واردات رسمی دارد و در این رابطه می‌بایست ضمن حمایت از تولید، تسهیل امور واردات در دستور کار قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود که در سیاست جاری تغییراتی اعمال شود و واردات کالاهای ضروری آرایشی و بهداشتی به صورت محدود و قانونی مجاز گردد تا ضمن کنترل قاچاق، ملزومات سلامتی جامعه مهیا گردد.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

باتوجه به تحمیل هزینه‌های درمان به کشور با قاچاق این کالاها و ورود محصولات تقلبی به بازار، لازم است پژوهشگران آتی تحقیقاتی در خصوص حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در وهله اول نسبت به صدور مجوز واردات قانونی مواد اولیه به صورت بالک و کالاهای دارای استاندارد بین‌المللی و تخصصی که مشابه ساخت داخلی هم ندارند، انجام دهند. همچنین پژوهش‌هایی در مورد روش‌های آموزش و آگاه‌سازی مصرف‌کنندگان نسبت به خطرات ناشی از خرید کالای قاچاق و تقلبی، می‌تواند در کاهش اثرات منفی این مسئله بر سلامت عمومی و سلامت اقتصادی کشور موثر باشد. بنابراین، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و راهکارهای قانونی مؤثر در جهت مقابله با قاچاق کالا که می‌تواند به بهبود وضعیت موجود کمک شایانی کند، بهتر است به‌عنوان موضوع مناسب جهت تحقیقات آتی مورد توجه قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل بخشی از پایان‌نامه با عنوان بررسی تأثیر واردات فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی بر سلامت جامعه با نقش میانجی قاچاق و تقلبات، در مقطع دکترای عمومی داروسازی، مصوب دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۴۰۳ با کد ۱۱۱۷ است.

منابع معتبر، تأثیر به‌سزایی خواهد داشت. در نهایت با ایجاد تعامل و همکاری نزدیک بین وزارتخانه‌های مرتبط، گمرک، سازمان‌های نظارتی و بخش خصوصی برای اجرای مؤثر سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های مشترک، می‌توان ضمن این‌که به نیازهای مصرف‌کنندگان پاسخ داده شود، به تدریج شرایط بهتری برای صنعت آرایشی و بهداشتی کشور فراهم کرده و از گسترش قاچاق و ورود محصولات بی‌کیفیت جلوگیری به عمل آید.

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات و موازین اخلاقی در طراحی و اجرای این پژوهش بدین صورت که در تمامی مراحل تحقیق اطلاعات مربوط به مصرف‌کنندگان به صورت نامعلوم ثبت شد، پرسشنامه‌ها بدون نام بوده و هیچ‌گونه اجباری به همکاری اعمال نشد، رعایت گردید.

تعارض منافع

نویسندگان اظهار داشتند که تضاد منافی وجود ندارد.

منابع مالی

این پژوهش با حمایت مالی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران با شماره ۱۱۱۷ انجام شده است. حامی مالی هیچ‌گونه نقشی در گردآوری داده، تحلیل داده و نگارش مقاله نداشته است.

مشارکت نویسندگان

محمود آل بویه: اعتبار سنجی و سرپرستی مطالعه، زهرا حاتمی: روش‌شناسی، نرجس نظری: مفهوم‌سازی و طراحی مطالعه و گردآوری داده، حسین رستگار: نرم‌افزار، بهروز اکبری آدرگانی: تحلیل داده، مدیریت داده و تایید نهایی، مولود علی‌نقی: نگارش-پیش‌نویس و نگارش-بررسی و ویرایش علمی و ادبی مقاله. لازم به‌ذکر است تمام نویسندگان متن نهایی مقاله را مطالعه و تایید کرده‌اند.

منابع

1. Parhamfar AM, Najafi MR. Theoretical and Practical Challenges in Determining the Disposition of Smuggled Goods in Iranian Criminal Law. *Hidden Economy* 2019; 18: 83-99. [In Persian].
2. Hosseini SM, Sadr Zadeh M, Gharecheh M. Identifying and Measuring the Ethical Marketing Components in the Iranian Selected Industries (Food and Cosmetic Industries). *New Marketing Research Journal* 2022; 11 (4): 35-62. doi: 10.22108/nmrj.2021.128474.2427. [In Persian].
3. Hajiani E, Nikahd M. Analysis of Factors Affecting Cosmetics Consumerism in Iran. *Strategic Studies of Culture*. 2022; 1 (4): 81-100. doi: 10.22083/scsj.2022.148504. [In Persian].
4. Zareie E, Manteghi N. Investigating the Impact of Facilitating Official Import of Goods on Preventing the Entry of Smuggled Goods Based on the World Bank Model. *Hidden Economy* 2019; 18: 125-148. [In Persian].
5. Arta T, Radmanesh R, Seyedifar M. Assessing the Impact of Import Restriction on Sales of Domestic Pharmaceutical Products. *Hakim*. 2020; 23 (1): 33-45. [In Persian].
6. Daraie B. The Result of the Ban on the Import of Cosmetic Products that are not Produced Domestically is an Increase in Smuggling. [Internet]. 2022 [cited 2022 June 15]. Available from: <https://arakmu.ac.ir/vcfd/fa/news/27086/>.
7. Mohamad Beygi S. Economic and Social Dimensions of Importing Luxury Goods to Iran. *Marefat Journal*. 2020; 272: 9-21. [In Persian].
8. Jalilian F, Ahmadpanah M, Karimi M, Salehi I, Vahidnia AA, Emadi S. Prevalence and Reasons for Cosmetic Products Use Among Female Student in Hamedan Universities. *Journal of Dermatology and Cosmetics*. 2012; 3 (1): 9-15. [In Persian].
9. Jaccob A, Yaghub A, Rahmani M. Impact of Abuse of Topical Corticosteroids and Counterfeit Cosmetic Products for the Face: prospective demographic study in basrah city, iraq. *Current Drug Safety*. 2020; 15 (1): 25-31. doi: 10.2174/1574886314666191001100357.
10. Morse B, Repsha C. Pretty Poisonous: How Counterfeit Cosmetics Can Be Toxic to Student Skin. *NASN School Nurse* 2021; 36 (1): 58-61. doi: 10.1177/1942602X20921524.
11. Kondori A, Sadeghi SH. Combating Smuggling and its Impact on the Economic and Social Security of Society. *Detective Magazine* 2022; 16 (58): 49-74. [In Persian].
12. Tokestani MS, Dehdashti Z, Bakhshandeh Gh. Factors Influencing Pattern on Consumers' Attitude and Purchase Intention toward Imported Products. *Business Management Perspective*. 2015; 14 (23): 48-68. [In Persian].
13. Alavi SA, Mirkazehi Rigi F. Investigating and Understanding the Destructive Effects of Smuggling Crime on the Country's Economy by Examining the Cultural and Social Effects of the Phenomenon. *Management Research in the Islamic World* 2022; 4(12): 147-168. [In Persian].
14. Ghaderi E, Kiani D, Zibakalam S. Political Economy of Commodity Smuggling in Iran: the pathology of policy making and governance mechanisms. *World Politics*. 2021; 10 (1): 197-220. doi: 10.22124/wp.2021.18619.2723. [In Persian].
15. Hamelin N, Nwankwo S, El Hadouchi R. 'Faking brands': consumer responses to counterfeiting. *Journal of Consumer Behaviour*. 2013; 12 (3): 159-170. doi: 10.1002/CB.1406.
16. Jeldres MR, Costa ED, Nadim TF. A Review of Lawshe's Method for Calculating Content Validity in the Social Sciences. *Frontiers in Education*. 2023; 8: 1271335-1271343. doi: 10.3389/educ.2023.1271335.
17. Khandan A. Iran's Illegal Imports: estimation of the size and analysis of causes and consequences. *The Economic Research (sustainable growth and development)* 2018; 18 (2): 151-180. doi: 20.1001.1.17356768.1397.18.2.5.4.
18. Buehn, A., Farzanegan, MR. Smuggling Around the World: evidence from a structural equation model. *Applied Economics*. 2012; 44 (23): 3047-3064. doi: 10.1080/00036846.2011.570715.

19. Tehranchian AM, Roudari S, Hedayati H, Bahrami H. Investigating the Effect of Exchange Rate Fluctuations on the Smuggling Rate of Goods in Iran under Sanctions Situations. *Macroeconomics Research Letter (MRL)*. 2022; 17 (33): 35-59. [In Persian].
20. Kurnia S, Achmad S, Fatchur R. The Truth Behind the Decision of Consumers in Buying Counterfeit Cosmetics Product: qualitative phenomenological research. *Jema*. 2018; 15 (2): 108-122. doi: 10.31106/jema. v15i2.954.
21. Shahbazi K, Asadi F. Impact of Exchange Rate on Imports of Medicines and Medical Equipment. *The Journal of Economic Policy* 2014; 6 (11): 35-54. doi: 20.1001.1.26453967.1393.6.11.2.2.

The Impact of the Import of Cosmetics and Health Products on the Health of Society with the Mediating Role of Smuggling and Counterfeiting

Mahmoud Alebouyeh ¹, Zahra Hatami ², Narjes Nazari ², Hossein Rastegar ³, Behrouz Akbari-Adergani ^{4*}, Moloud Alinaghi ⁵

1. PhD in Pharmacology, Food and Drug Laboratory Research Center, Food and Drug Administration, Ministry of Health and Medical Education, Tehran, Iran
2. Doctor of Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Islamic Azad University, Medical Sciences Branch, Tehran, Iran
3. PhD in Pharmacology, National Halal Research Center of the Islamic Republic of Iran, Food and Drug Administration, Ministry of Health and Medical Education, Tehran, Iran
4. PhD in Food and Drug Analysis, Water Health Research Center, Food and Drug Administration, Ministry of Health and Medical Education, Tehran, Iran
5. PhD in Inorganic Chemistry, General Directorate of Cosmetics and Health Products, Food and Drug Administration, Ministry of Health and Medical Education, Tehran, Iran

 *Corresponding Author: Behrouz Akbari-adergani, Email: b.akbari@fda.gov.ir

Keywords

Import;
Cosmetics;
Smuggling;
Fraud;
Community Health Services.

Received: 15 Aug 2025
Accepted: 30 Sep 2025
Published: 5 Oct 2025

Abstract

Background & Objectives: The quality of cosmetic and health products has a great impact on the health of society. The objectives include determining the relationship between the import of cosmetic products and the control of smuggling, the relationship between the control of smuggling and fraud with the health level of the society, and the relationship between the import of cosmetic products and the health level of the society.

Materials & Methods: This research is of applied type and was carried out by descriptive-correlation method. The statistical population includes those related to cosmetics and health products, and 384 people are evaluated in Tehran, 1402. Data analysis was done using SPSS software and one-way analysis of variance (ANOVA) and Pearson correlation.

Results: The Pearson correlation results show that there is a positive and significant relationship between the amount of imports and the control of smuggling, also a positive and significant relationship between the amount of imports and the promotion of community health ($P < 0.05$), but there is no significant relationship between the control of smuggling and the promotion of community health ($P > 0.05$).

Conclusion: Results show that controlling smuggling with the current method cannot be considered an appropriate policy and will lead to a more unbalanced domestic economy, the creation of monopolies, the spread of smuggling and economic corruption. The smuggling is rooted in restrictions and prohibitions on official imports, while supporting production, facilitating matters should be on the government's agenda so we can witness the elimination of the imbalance in the cosmetic and health products market nationwide.

Cite as:

Alebouyeh M, Hatami Z, Nazari N, Rastegar H, Akbari-Adergani B, Alinaghi M. The Impact of the Import of Cosmetics and Health Products on the Health of Society with the Mediating Role of Smuggling and Counterfeiting. *Rahavard Sehat Journal*. 2019; 5 (1): 307-321.